

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده هنر و معماری، گروه نمایش

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: ادبیات نمایشی

عنوان:

سوء تفاهم به مثابه عنصری دراماتیک در آثار نمایشی

"سوء تفاهم" آلبر کامو و "اتللو" ویلیام شکسپیر

استاد راهنما:

دکتر رحمت امینی

استاد مشاور:

دکتر لطیفه سلامت

پژوهشگر:

مرجان حسین زاده نمدی

زمستان ۱۳۹۱

Islamic Azad University
Central Tehran Branch
Faculty of Art and Architecture_department of Drama
M.A Thesis

On Drama Literature

Subject:

Misunderstanding as a dramatic element in the Albert Camu's
Misunderstanding plays and William Shakespear's Othello

Adviser:

Dr.Rahmat Aminii

Reader:

Dr Latifeh Salamat

By:

Marjan Hosseinzadeh Namadi

Winter 2012

تشکر و قدردانی:

باسپاس فراوان از راهنمایی های جناب آقای جلیل خلیل آذر

تقديم به:

همسفر صبور هميشگى ام، همسر م و حيد خادم مسجد

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	فصل اول: کلیات تحقیق.....
۲.....	۱) بیان مسأله تحقیق.....
۴.....	۲) اهمیت موضوع تحقیق.....
۴.....	۳) اهداف تحقیق.....
۴.....	۴) سؤالات تحقیق.....
۵.....	۵) چهارچوب نظری تحقیق.....
۵.....	۶) روش تحقیق.....
۵.....	۷) پیشینه تحقیق.....
۸.....	فصل دوم: سوء تفاهم از منظر ریشه‌شناسی، زبان‌شناسی و نشانه‌شناسی.....
۹.....	۱) سوء تفاهم از منظر ریشه‌شناسی.....
۲۲.....	۲) سوء تفاهم از منظر نشانه‌شناسی.....
۵۹.....	۳) سوء تفاهم از منظر زبان‌شناسی (ساختارگرایی).....
۸۰.....	فصل سوم: عناصر درام، اتللو (ویلیام شکسپیر) ، سوء تفاهم (آلبر کامو).....
۸۱.....	۱) نمایش و عناصر نمایشی.....
۹۹.....	۲) شکسپیر و سوء تفاهم.....

۱۳۲.....	۳) آبر کامو و سوء تفاهم.....
۱۵۱.....	۴) وجوه اشتراک و افتراق.....
۱۵۷.....	فصل چهارم: سوء تفاهم، روند شکل گیری، عوامل مؤثر در آن و عناصر دراماتیک.....
۱۵۸.....	۱) خلاصه ای از نمایشنامه ها.....
۱۶۹.....	۲) روند شکل گیری سوء تفاهم.....
۱۷۷.....	۳) عوامل مؤثر در شکل گیری سوء تفاهم.....
۱۸۷.....	۴) بررسی سوء تفاهم به مثابه عناصر دراماتیک.....
۲۰۱.....	۵) وجوه اشتراک.....
۲۰۸.....	فصل پنجم: جمع بندی، نتیجه گیری و پیشنهاد.....
۲۰۹.....	۱) جمع بندی.....
۲۱۷.....	۲) نتیجه گیری.....
۲۲۴.....	۳) پیشنهاد.....
فهرست منابع و مآخذ	
۲۲۶.....	فهرست منابع فارسی.....
۲۲۸.....	فهرست منابع لاتین.....
۲۲۸.....	فهرست منابع اینترنتی.....
۲۲۹.....	چکیده انگلیسی.....
۲۳۰.....	نمایشنامه.....

فصل اول

کلیات تحقیق

- (۱) بیان مسأله تحقیق
- (۲) اهمیت موضوع تحقیق
- (۳) اهداف تحقیق
- (۴) سؤالات تحقیق
- (۵) چهارچوب نظری تحقیق
- (۶) روش تحقیق
- (۷) پیشینه تحقیق

۱) بیان مسأله تحقیق

با مروری در آثار نمایشی بزرگ جهان همچون "بادبزن خانم ویندرمیر"، "اهمیت ارنست بودن"، "بالماسکه دزدان"، "عروسی خون"، "چه کسی از ویرجینیا ولف می ترسد؟"، "فرزند"، "عید پاک" و "جان گابریل بورکمن" سوء تفاهم به مثابه یک عنصر دراماتیک (نمایشی) مطرح می‌باشد که در دو نمایشنامه‌ی "سوء تفاهم" اثر آلبر کامو و "آتلولو" اثر شکسپیر مفهوم سوء تفاهم و تبعات منفی آن آشکارتر به منصفه‌ی ظهور رسیده است.

البته در تمامی نمایشنامه‌های نام برده شده، سوء تفاهم به عنوان مفهوم و یا ایده‌ی اصلی پیرنگ و یا مضمونی قابل استنباط از طرح اثر مطرح می‌باشد که در بعضی از آنها همچون فرزند، اهمیت ارنست بودن، بادبزن خانم ویندرمیر، جان گابریل بورکمن، بالماسکه دزدان و عید پاک و البته بارزتر و مشخص‌تر از همه آنها در دو اثر سوء تفاهم و اتلولو، سوء تفاهم به عنوان تم و یا فکر اصلی اثر است. در بعضی دیگر نیز همچون عروسی خون و چه کسی از ویرجینیا ولف می ترسد؟ هر چند سوء تفاهم به عنوان مضمون اثر مطرح است، اما در واقع این مفهوم جزو لایه‌های زیرین معنایی اثر بوده و احصاء سوء تفاهم از این دو اثر نسبت به سایر آثار دشوارتر است. همچنین نتیجه‌ای که سوء تفاهم در آثار نمایشی دارد، نیز متفاوت بوده و دو نتیجه کلی از تمامی این نمایشنامه‌ها به دست می‌آید که آنها را به دو گروه تراژدی که پایان تلخ و اغلب همراه با مرگ دارد و کمدی که پایانی خوش و اغلب منجر به ازدواج دارد تقسیم می‌کند.

به هر حال در تمامی این نمایش‌نامه‌ها و البته دو اثر سوء تفاهم و اتللو که نمایشنامه‌های اصلی و الگو برای بررسی سوء تفاهم در سایر نمایشنامه‌ها هستند، مفهوم و مضمون سوء تفاهم و سوء تفاهم به مثابه عناصر نمایشی مطرح می‌باشد.

در واقع مسأله اصلی این تحقیق، بررسی سوء تفاهم به عنوان عناصر نمایشی است، اما قبل از آن بررسی روند شکل‌گیری سوء تفاهم و عوامل مؤثر در این روند در تمامی نمایش‌نامه‌های نام برده شده برای مشخص کردن این عناصر امری ضروری است.

در نهایت هدف این است که مشخص شود آیا عواملی در روند شکل‌گیری سوء تفاهم مؤثر هستند؟ این عوامل شامل چه عناصری (افراد، موقعیت‌ها و یا حتی مکان و زمان) می‌باشند و آیا این عوامل وجوه اشتراک و افتراقی دارند؟

بعد از این که روند و عوامل شکل‌گیری سوء تفاهم مشخص شد، باید سوء تفاهم به عنوان عناصر نمایشی بررسی شود تا مشخص گردد که آیا مفهوم و یا مضمون سوء تفاهم در آثار نمایشی به عنوان عناصر دراماتیک قابل بررسی است؟ آیا این عناصر در پررنگ‌تر کردن مفهوم سوء تفاهم و یا نتیجه آن مؤثر است؟ و آیا نتیجه حاصل می‌تواند دارای وجوه اشتراک و افتراق باشد؟

از این رو، این پژوهش در پی آن است که با تحلیل محتوای آثار یاد شده، فرآیند شکل‌گیری سوء تفاهم و عوامل مؤثر در شکل‌گیری آن را مورد واکاوی قرار داده تا از این رهگذر بتواند اشتراکات شکل‌گیری سوء تفاهم را یافته و آن را به عنوان یک الگو یا الگوهایی در زمینه نمایشنامه‌نویسی ارائه دهد.

۲) اهمیت موضوع تحقیق و دلایل انتخاب آن

بسیاری از نمایشنامه‌های شاخص و مورد توجه جهان همچون "سوء تفاهم" آلبر کامو و "اتللو" شکسپیر، با استفاده از مفهوم سوء تفاهم، آثاری ماندگار و بی بدلیل خلق کرده‌اند. چگونگی شکل‌گیری مفهوم سوء تفاهم به عنوان یک عنصر دراماتیک و یافتن اشتراکات آنها، می‌تواند پژوهشی مؤثر در نگارش این دست از نمایشنامه‌ها باشد.

۳) هدف‌های تحقیق

- بررسی عوامل مؤثر در شکل‌گیری سوء تفاهم در دو نمایشنامه‌ی سوء تفاهم کامو و اتللو شکسپیر
- تطبیق نتایج حاصله با چند اثر دیگر و تعمیم آنها
- استخراج الگوهای ساختاری برای نوشتن نمایشنامه‌ای با مضمون و مفهوم سوء تفاهم.

۴) سوالات یا فرضیه‌های تحقیق

- ۱) چه تفاوت‌ها و شباهت‌هایی بین این دو اثر از نظر کاربرد عنصر دراماتیک سوء تفاهم و سایر عناصر نمایشی وجود دارند؟
- ۲) چه عواملی باعث ایجاد سوء تفاهم در این دو اثر تلقی می‌شوند؟
- ۳) آیا در دیگر آثار مشابه با مفهوم سوء تفاهم، ساختار یکسانی وجود دارد؟
- ۴) آیا عوامل بررسی شده‌ی منجر به سوء تفاهم در دو اثر نام برده شده، قابل تعمیم به دیگر آثار مورد بررسی هستند؟
- ۵) آیا سوء تفاهم از نظر معنای لغوی در دو اثر سوء تفاهم کامو و اتللو شکسپیر و سایر آثار مورد بررسی شده در این تحقیق یکسان هستند؟
- ۶) آیا سایر مترادف‌های کلمه‌ی سوء تفاهم نظیر بدفهمی، کج فهمی و... می‌تواند جایگزین مضمون سوء تفاهم در این آثار شوند؟

۵) چارچوب نظری تحقیق

در این پژوهش ابتدا معیارها و مصداق‌های سوء تفاهم در آثار نمایشی بررسی و تعریف می‌شود. این معیارها با توجه به تعاریف این مفهوم در فرهنگنامه‌های معتبر و آثاری که به طور تخصصی بدان پرداخته‌اند، احصا شده و سپس دریافت مفهوم سوء تفاهم در آثار نمایشی با آنها مطابقت داده می‌شوند.

۶) روش تحقیق

روش تحقیق برگزیده در این رساله مبتنی بر رویکرد توصیفی- تحلیلی است که برای تدوین چارچوب نظری تحقیق و مروری بر تحقیقات پیشین، از روش کتابخانه‌ای (اسنادی) بهره گرفته شده است.

۷) پیشینه پژوهش

بر اساس مطالعات و تحقیقاتی که در پایگاه‌های اینترنتی و دانشگاهی صورت گرفته است، هیچ‌گونه پژوهش مستقلی در باب موضوع حاضر انجام نشده و این پژوهش برای نخستین بار است که مورد کاوش و تحقیق قرار می‌گیرد.

نمونه‌هایی از پایگاه‌های جستجو شده عبارتند از: کتابخانه مرکزی اسناد و مدارک دانشگاه تهران،

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی و دانشکده هنر و معماری، دانشگاه هنر و منابع اینترنتی

Sid.ir elsevier.ir ensani.ir noormags.ir iranmags.com Springer.com

نتایج به دست آمده شامل مقالات، کتاب‌ها و پایان نامه‌های ذیل می‌باشد:

سایت www.noormags.com :

مجله هنر نمایش دوره قدیم ، نقد و بررسی نمایشنامه اتللو ، بهمن و اسفند ۱۳۷۰

شماره ۵۲ و ۵۳ .

سایت دانشگاه تهران (www.ut.ac.ir)

شکسپیر، داستان غم انگیز اتللو مغربی در وندیک، ۱۳۶۰، ترجمه ابوالقاسم قراگوزله ، نشر پاریس.

در سایر سایت‌ها نیز به زبان فارسی و لاتین جستجویی در باب موضوع تحقیق و یا کلمات کلیدی شکسپیر، اتللو، آلبرکامو و سوء تفاهم انجام شد، اما هیچ نتیجه‌ای به دست نیامد. این سایت‌ها عبارتند از:

Iranmags – springer – ensani – Sid – Elsevier

نتایج حاصل از کتابخانه دانشکده هنر و معماری، پایان‌نامه‌هایی بودند که هیچ کدام مرتبط با موضوع تحقیق یعنی بررسی سوء تفاهم در آثار نمایش نام برده شده نبودند، اما جستجو براساس کلمات کلیدی این نتایج را حاصل کرد:

۱- پوریا، اسدی، بررسی مفهوم اضطراب در دو نمایشنامه‌ی سوء تفاهم و کالیگولا، کامو و سارتر، ۱۳۸۸.

۲- مدنی، سیدعلی، بررسی شخصیت ضد قهرمان در تراژدی‌های شکسپیر بر مبنای آرای فروید

وادلر

۳- رستمی، فاطمه، بازخورد متون نمایشی شکسپیر در رسانه‌ی معاصر جهان، ۱۳۸۴.

۴- افتخارزاده، ماری، بررسی مقوله آزمندی در شاهنامه و ادبیات شکسپیر، ۱۳۸۹.

کتاب‌های مرتبط با جستجوی کلمات کلیدی به صورت ذیل می‌باشد:

۱- کمبر، ریچارد، درباره‌ی آلبرکامو، ۱۳۸۷، افراز.

۲- ژرمن، بره، آلبر کامو، ۱۳۹۰، تهران، نشر ماهی.

۳- کامو، آلبر، تعهد اهل قلم، (مقاله‌هایی در زمینه ادبی و احتیاج)، ۱۳۸۵، نیلوفر.

۴- کامو، آلبر، دلهره هستی، ۱۳۸۳، نگاه.

نتایج حاصل از جستجو در پایگاه اسناد و مدارک www.iran.doc نیز پایان‌نامه‌هایی با

عناوین ذیل می‌باشد:

۱- حاجی محمدی، جعفر، بررسی نظریات آلبرکامو و جان هیک در باب معنای زندگی، ۱۳۸۸،

دانشکده علامه، زبان‌های خارجی.

- ۲- خوانش تاریخ گرایی جدید از نمایشنامه های اتللو و طوفان، ۱۳۸۶، دانشگاه شهید بهشتی.
- ۳- بررسی شخصیت پردازی در سه تراژدی شکسپیر، هملت، اتللو، ۱۳۸۴، دانشگاه هنر مدرس.
- ۴- ترجمه استعاره بررسی نمایشنامه اتللو، سه ترجمه خارجی آن براساس روش های ترجمه، ۱۳۸۹، دانشگاه دریانوردی چابهار.
- ناقص بودن اطلاعات پایان نامه های ذکر شده مثل عدم ذکر نام خانوادگی و نام محقق به دلیل عدم ذکر آنها در سایتهای بیان شده می باشد.
- کتاب های لاتین به دست آمده از سایت Elsevier نیز به صورت ذیل است که برخی از آنها جزو منابع این تحقیق می باشند.

- 1) Simon and Brown, Othello, Shakespeare, 2010.
- 2) Pro Burton Raffle, Othello, the annotated Shakespeare, Yale University Press, 2005.
- 3) Dedward Pechter, Othello, Norton critical Editions, w.w.Norton, 2003.
- 4) Kim hall, Bed fords/st, Othello, texts and contexts, martin's first edition. Martin's first edition, Othello: texts and contexts, 2006.
- 5) Mcculloch, Cliff's notes on shakespeare's Othello, 2000.
- 6) Nick Potter, Othello: charaeta studies Continuum, 2008.

به جزء آنچه که به طور مفصل ذکر شد و نتیجه جستجوی سایت ها و کتابخانه های دانشگاه هنر و معماری و تهران بود، هیچ مقاله، کتاب و یا پایان نامه ای که به بررسی سوء تفاهم در نمایش نامه های اتللو یا سوء تفاهم و یا سایر نمایشنامه های مورد مطالعه ی این تحقیق پرداخته باشد، یافت نشد. بنابراین این پژوهش با استناد به این مقالات، کتاب ها و سایت هایی که در کتابنامه ذکر شده است، برای نخستین بار مورد کاوش قرار می گیرد.

فصل دوم

سوء تفاهم از منظر ریشه‌شناسی، نشانه‌شناسی و زبان‌شناسی

- (۱) سوء تفاهم از منظر ریشه‌شناسی
- (۲) سوء تفاهم از منظر نشانه‌شناسی
- (۳) سوء تفاهم از منظر زبان‌شناسی (ساختارگرایی)

در این بخش از فصل سعی شده است تا کلمه ی سوءتفاهم و معادل انگلیسی آن (Misunderstanding) ریشه شناسی شده و معنی حقیقی آنها، مترادف‌ها و همچنین ریشه و اصل آنها بررسی گردد. هدف از این بررسی، پی بردن به معنای واقعی این لغات، مترادف‌های رایج و نیز متضادهای آنها به منظور بررسی مفهوم عام و همچنین مفهوم خاص شان در آثار نمایشی نام برده در این تحقیق است.

۱) سوءتفاهم از منظر ریشه شناسی

۱-۱- ریشه، بن، ماده

۱-۱-۱ ریشه Racine(f), Root(e)

ریشه عنصر اصلی و ناکاستنی لغوی در کلمات خویشاوند و هم زمینه است که پس از برداشتن تمام عناصر الحاقی بر جای می‌ماند. ریشه خود نوعی از اقسام بنیاد است. مانند: ساخ، «بر» و «پرور» در ساخت و برد و پرور.

ریشه در زبان‌های سامی از جمله در عربی به صامت‌هایی گفته می‌شود که در تمام کلمات خویشاوند و هم زمینه مشترکند و گاهی با حروف زاید ترکیب می‌گردند و کلمه صرفی یا اشتقاقی جدید بوجود می‌آورند. ریشه در زبان‌های سامی شامل صامت‌هایی است که در مقابل صامت‌ها و مصوت‌های کلمه ساز قرار دارد. بنابراین ریشه در زبان‌های هندی و اروپایی، قسمت لغوی کلمه است و در برابر پسوندها و پیشوندها و عناصر الحاقی قرار دارد. در زبان‌های سامی نیز مصوت‌های لغوی خاصی هستند که در مقابل مصوت‌ها و صامت‌های بخصوصی قرار می‌گیرند.

ریشه به معنی واقعی، خاص زبان‌های ترکیبی قدیمی است که در اسم، صفت، ضمیر، عدد، قید و فعل‌ها وجود دارد.

در این زبان‌ها ریشه با ضمیمه ماده ساز ترکیب می‌شود و عنصر تازه ای به وجود می‌آورد، به نام ماده، مایه یا تنه یا ساقه یا ستاک (stem) که با آن پیوندهای صرفی فعل ملحق می‌گردد.

بعضی از زبان‌شناسان امروز، ریشه را معادل بنیاد می‌گیرند، مانند کلمه kindness- kind در فرهنگ اصطلاحات زبان و زبان‌شناسی هارمتن. برخی دیگر ریشه و بن را یکی می‌دانند (فرهنگ زبان‌شناسی لاروس) ولی بعضی دیگر چنین نمی‌پندارند و ریشه را اساس بن می‌دانند و بن را چنین تعریف می‌کنند: عنصری است که قسمتی از ریشه بوده و در مقابل پایانی‌ها (Ending) و کلمه سازها قرار دارد (فرشیدورد، ۱۳۸۸).

۱-۱-۲ بن

از نظریات زبان‌شناسانی چنین بر می‌آید که بین تعریف و خصوصیات ریشه و بن تفاوت چندانی نیست و از تعریف هر دو این طور استنباط می‌شود که:

«آن قسمت از کلمه مشتق و شبه مشتق که در بردارنده معنی اصلی است و در تمام کلمات خویشاوند و هم‌زمینه مشترک است، بن و ریشه است» (همان منبع، ۱۳۶).

تعریف دیگر بن

«سازه‌ای که ضمیمه ندارد و معنی به آن وابسته است و بین کلمات خویشاوند و هم‌زمینه مشترک است» (همان منبع، ۱۳۷).

«بن ممکن است باستانی باشد، در این صورت به آن «بن» ریشه اول، با بن نخستین می‌گویند و ممکن است چنین نباشد. در این صورت آن را بن درجه دوم، یا «بن دومین» می‌نامند» (همان منبع، ۱۳۸).

برخی از زبان‌شناسان «بن» و «ماده» را یکی دانسته‌اند و برخی دیگر ریشه، بن، بنیاد و ماده را به جای هم به کار می‌برند.

ماده آمیزه ای است از ریشه و سازه ماده ساز که ضمیمه ها به آن می‌چسبند.

یادآوری: ریشه و ماده، امروز تنها در فعل‌ها و مشتق‌ها و مرکب‌های فعل دیده می‌شود، ولی در زبان‌های ترکیبی مانند فارسی باستان، اوستا و لاتین، اسم‌ها و صفت‌ها و قیدها هم، ریشه و ماده دارند.

ریشه‌شناسی، شاخه‌ای از زبان‌شناسی است که تاریخچه، نحوه شکل‌گیری و روند تغییر و اصل کلمات را بررسی می‌کند. برای زبان‌هایی با تاریخ نوشتاری طولانی، ریشه‌شناسی استفاده از متون در این زبان‌ها را ممکن می‌سازد. این متون درباره زبان‌ها و چگونگی استفاده از لغات در زمان‌های قدیم و همچنین تاریخ آنها و چگونگی وارد شدنشان به زبان‌ها می‌باشد (همان منبع).

با توجه به توضیحات داده شده به عنوان مقدمه‌ای برای تعریف این واژگان در می‌یابیم که ریشه، اصلی‌ترین قسمت کلمه و خالص‌ترین بخش آن بدون هیچگونه پیشوند و یا پسوندی است که در ریشه‌شناسی کلمات و مشخص کردن زبان بسیار مهم می‌باشد. در واقع در زبان عربی، فارسی، اروپایی، و سایر زبان‌ها ریشه‌شناسی و ریشه‌یابی قواعد مخصوص به خودش را دارد.

متأسفانه کتاب‌های بسیاری در مورد ریشه‌شناسی کلمات عربی و چگونگی وارد شدن آنها به زبان فارسی وجود ندارد، اما با مطالعه چندین جلد از آنها این نتیجه به دست آمد که کلمه سوء تفاهم عربی است و از دو قسمت سوء و تفاهم تشکیل شده است. سوء به عنوان پیشوند است و تفاهم بر وزن تفاعل اسم، که از فهم بر وزن فعل گرفته شده است (عبداله حکمت، ۱۳۸۷). تلاش بر این بود که تاریخچه‌ای از وارد شدن این کلمه به زبان فارسی و ادبیات و همچنین زمان شکل‌گیری آن از زبان عربی به دست بیاید که متأسفانه محدود بودن منابع و همچنین عدم وجود این کلمه در منابع مختلف به عنوان مدخل این امکان را ایجاد نکرد. برهان قاطع، لغت نامه‌های عربی، فارسی و همچنین کتاب‌های واژه‌شناسی عربی و ریشه‌شناسی کتاب‌های مرجعی بود که مورد توجه قرار گرفت و نهایتاً نتیجه حاصله به صورت ذیل به دست آمد:

۱-۲- ریشه شناسی سوء تفاهم از فرهنگهای لغات

(صدرالدین زمانیان، ۱۳۸۷، ۱۰۵)

تفاهم داشتن:

محل، ناک (ع.فا) مقصود یکدیگر را فهمیدن، درک کردن مطلب همدیگر، مقاصد یکدیگر را درک کردن (انوری، ۱۳۸۱، ۴۲۸۷-۴۲۸۶).

سوء [عر] ۱) بد: غرض سوئی نداشت و می خواست راه آشتیمان باز شده باشد.

[امص] جز پیشین بعضی از کلمه های مرکب به معنی «بدی»: سوء اخلاق، سوء تدبیر،

سوء تفاهم، سوء سابقه، سوء ظن، سوء قصد، سوء نیت، سوء هاضمه، سوء هضم.

سوء تفاهم: درک و دریافت نادرست، تلقی غلط به ویژه دریافت نادرست و تلقی غلط راز دو

طرف، مکالمه یا مکاتبه»

بعدها سوء تفاهم همش رفع شد و پی برد که آنچه می پنداشته، خیال باطل بوده است.

سوء ظن: بدگمانی، بدخیالی

تفاهم [عر] (امص) ۱) فهمیدن سخنان یا درک مقصود یکدیگر ۲) (مجاز) سازگاری با

فکر، خواسته و سلیقه یکدیگر، تفاهم خاصی در میان آنها پدید می آید که مایه تسلای

خاطر است (اسلامی ندوشن، ۲۳۷).

فهم [عر] (ص.) (قد) فهمیده

فهمان [عر.فا] ← فهماندن

فهماندن [عر.فا.فا.فا] (مص.م.بم: فهماندن) مطلبی را به دیگری حالی کردن

فهمانیدن [عر.فا.فا.فا] (مص.م.بم.فهمان) فهماندن

فهمتسن [عر.فا.فا] (مص.م) (عامیانه) فهمیدن

فهمیدگی [عر.فا.فا.فا] (حامص) فهمیده بودن؛ دانایی

فهمیدن [عر.فا.فا] (مص.م.بم.فهم) آگاهی به دست آوردن از چیزی؛ دریافتن؛ درک کردن

۲) پی بردن به چیزی؛ نتیجه گیری کردن

۳) (مص.ک) فهم و شور داشتن

۴) (مص.م) حس کردن

(صدری افشار، ۱۳۷۳، ۶۹۶)

سوء: صفت [ادبی] بد؛ ناروا

سوء تفاهم: رنجش ناشی از نفهمیدن مقصود و هدف دیگری. روابطشان به خاطر یک سوء تفاهم

خراب شد.

(دهخدا، ۱۳۸۵، ۱۷۲۳)

سوء (ع.مص.ا) بدی

سوء تفاهم؛ درک نادرست از منظور کسی

فرهنگ زبان فارسی ، سید علی رضوی بهابادی

سوء (ع.ا) بدی

سوء تفاهم: رنجش ناشی از عدم درک یا استنباط نادرست از گفته یا نوشته ای

(رازی، ۱۳۸۰، ۱۶۱-۱۱۷)

سوء [سُوع]= بدی، زشتی

سوء تفاهم: بدفهمی

فهم: (مص)= دریافتن ، پی بردن، وا یافتن، دریافت، اندریافت

تفاهم بر وزن تفاعل (اسم) درک و دریافت یکدیگر

(حکمت، ۱۳۸۷، ۳۲۶)

سوء : بدی، شر فساد، آفت

سوء التفاهم: بد فهمیدن سخنان، درک نادرست